

Vuoden 2026 talousarvion ja vuosien 2026-2028 taloussuunnitelman laadinnan lähtökohtana on valtuuston joulukuussa 2021 hyväksymä kuntastrategia Pälkäne parasta aikaa 2030. Kuntastrategiaan on tehty välitarkastelu loppuvuodesta 2023 (KV 28.11.2023 § 58). Strategiassa on linjattu kunnan pitkän aikavälin tavoitteet ja luotu visio kunnan tulevaisuudesta. Nykyistä strategiaa tullaan täsmentämään ja päivittämään uuden valtuustokauden aloituksen jälkeen syksyn 2025 aikana. Talousarvion 2026 toiminnalliset tavoitteet valmistellaan voimassaolevan kuntastrategian pohjalta.

Talousjohtaja on valmistellut vuoden 2026 talousarviokehityksen yhteistyössä toimialojen kanssa. Kehysneuvottelut on käyty toimialoittain talousjohtajan, kunnanjohtajan sekä toimialajohtajan kesken. Pälkäneen kunnan hallintosäännön 70 §:n mukaisesti kunnanhallitus hyväksyy talouden suunnittelukehykset ja talousarvion laadintaohjeet, joiden puitteissa toimialat talousarvioehdotuksensa valmistelevalat.

Lähtökohdat talousarviovalmisteluun vuodelle 2026 sekä talouden tasapainotusohjelma vuosille 2025-2028

Pälkäneen kunnanvaltuusto hyväksyi (27.1.2025 § 5) talouden tasapainotusohjelman. Vuoden 2026 talousarviossa sekä suunnitelmavuosien 2027–2028 laadinnassa on huomioitu tasapainotusohjelman vaikutukset. Tasapainotusohjelman menoja vähentävät ja tuloja lisäävät toimenpiteet ovat yhteensä 2,29 miljoonaa euroa vuosien 2025–2028 aikana. Vuoden 2026 talousarviokehityksessä on huomioitu tasapainotustoimenpiteitä yhteensä 0,8 miljoonan euron edestä. Vuoden 2027 osalta sopeutustoimenpiteet ovat 0,53 miljoonaa euroa ja 2028 vuoden osalta 0,64 miljoonaa euroa.

Kunnanvaltuuston päätös tasapainotusohjelmasta sitoo viranhaltijoita ja toimielimiä huomioimaan tasapainotustoimenpiteet tulevien talousarvioiden ja -suunnitelmien valmistelussa. Vuosittainen sopeutus on jaettu toimialoittain ja se on huomioitu vuoden 2026 kehityksessä suunnitelman mukaisesti.

Taloustilanteesta ja sopeutusohjelmasta johtuen kehysvalmistelussa on huomioitu ainoastaan toimialojen pakottavat kustannuslisäykset, jotta valtuuston hyväksymässä tasapainotusohjelman raamissa pysytään.

Toimintatuotot ja -kulut

Vuoden 2026 toimintakuluihin (pl. henkilöstökulut) on tehty maltillinen 0,75 % indeksitarkastus, koska inflaation ja hintojen nousu on vaikuttanut useiden kuluryhmien kustannuksia nostavasti. Tiedossa olevat merkittävät korotukset ostopalveluissa on huomioitu. Toimialojen merkittävimmät lakisääteiset/pakolliset menonlisäykset on huomioitu niillä tiedoilla ja summilla, jotka ovat olleet tiedossa kehystä laadittaessa. Toimintatuottojen osalta ei ole tehty erillistä indeksikorotusta, koska tasapainotusohjelmassa on huomioitu merkittäviä taksojen korotuksia jo ennakoon. Toimintatuottojen kokonaissummassa on huomioitu sote-kiinteistöjen yhtiöittämisen vaikutus, joka pienentää toimintatuottojen loppusummaa noin 0,94 miljoonaa euroa.

Uusi kunta-alan virka- ja työehtosopimus astui voimaan kesällä 2025 ja sopimuskausi on voimassa 29.2.2028 asti. Voimassa olevan sopimusratkaisun nimelliskorotukset ovat yhteensä 7,37 %. Kehyksessä on huomioitu noin 2,5 % korotus henkilöstökuluihin vuodelle 2026. Korotuksissa on huomioitu palkankorotusten lisäksi henkilösivukulujen nousu. Euromääräisesti vaikutus on yhteensä noin 300 000 euroa talousarvioon 2025 nähden. Henkilöstökuluissa on huomioitu lisäksi muutokset KEVA:n tasausmaksussa ja lopulliset henkilösivukulut tarkentuvat talousarvioprosessin aikana.

Kehysvalmistelussa on tunnistettu lukuisia epävarmuustekijöitä, joiden lopullinen kustannusvaikutus ei ole kehiksen laadintavaiheessa tiedossa. Esimerkiksi työllisyyteen liittyvien kustannusten kehitys riippuu hyvin paljon tulevasta työmarkkinatilanteesta ja työllisyysasteesta. Lisäksi sote-kiinteistöjen yhtiöittämisellä on merkittävä taloudellinen vaikutus kehikseen ja lopullinen kustannusvaikutus selviää vasta hyvinvointialueen vuokraneuvotteluiden ja yhtiön aloituksen jälkeen.

Verotulot ja valtionosuudet

Kehiksen pohjana on käytetty vuoden talousarviota 2025 sekä vuoden 2024 tilinpäätöstä. Verotulojen ja valtionosuuksien arvioinnissa on käytetty Kuntaliiton kuntakohtaista veroennustekehikkoa sekä valtiovarainministeriön ja Kuntaliiton laatimia ennakollisia valtionosuuslaskelmia 2026 vuodelle.

Verotuloissa on huomioitu talouden tasapainotusohjelmassa esitetty korotus kiinteistöveroon liittyen. Kiinteistöverojen korotus on huomioitu vakituisten asuinrakennusten ja muiden asuinrakennusten osalta. Korotusten yhteisvaikutus on noin 131 000 euroa vuoteen 2025 verrattuna ja summasta vakituisten asuinrakennusten osuus on noin 100 000 euroa ja muiden asuinrakennusten osuus noin 31 000 euroa. Euromäärinen muutos saavutetaan nostamalla vakituisten asuinrakennusten nykyistä veroprosenttia 0,48 % -> 0,54 % ja muiden asuinrakennusten osalta nykyisestä 1,10 % -> 1,15 %. Lopulliset veroprosentit varmistuvat talousarviovalmisten edetessä, kuitenkin viimeistään lokakuun 2025 loppuun mennessä.

Ilman kiinteistöveron korotuksia verotulojen arvioidaan kasvavan 2026 vuonna noin 558 000 euroa 2025 vuoden talousarvioon nähden (n. 3,6 %). Korotukset huomoiden kasvu on noin 689 000 euroa (4,5 %) vuoteen 2025 verrattuna. Verotulojen kokonaissumma on arviolta noin 16 miljoonaa 2026 vuonna.

Valtionosuuksien ennakoidaan heikentyvän 2025 vuoden alkuperäiseen talousarvioon nähden yhteensä noin 310 000 euroa (tiputus n. 7,8 %). Kehyksessä valtionosuuksien summa on ennakollinen ja lopullinen summa varmistuu vasta myöhemmin. Vuoden 2026 arvioitu valtionosuuksien kokonaissumma on noin 3,67 miljoonaa euroa tämän hetken arvioon pohjautuen.

Pälkäneen kunnan valtionosuuksia heikentää edelleen sote-uudistukseen liittyvä rahoituspohjamuutos. Niin sanotun sote-erän vaikutus Pälkäneen valtionosuuteen vuonna 2026 on ennakollisten laskelmien mukaan noin -0,4 milj. euroa. Jälkikäteistarkastuksesta johtuva valtionosuuden läsiirtotarve vuodelta 2023 peritään kunnilta takaisin vuosien 2025-2027 aikana. Vuodelle 2026 kohdistuva osuus Pälkäneellä on noin -0,19 milj. euroa. Lisäksi kunnilta peritään vuosien 2025-2027 aikana takaisin vuodelle 2024 tehty määräaikainen lisäys (Pälkäneellä noin -0,07 milj.

euroa vuonna 2026). Tämän lisäksi valtionosuuksiin tulee keväällä 2025 kehysriihessä päätetty 75 miljoonan euron pysyvä leikkaus. Tämän muutoksen vaikutus on Pälkäneellä noin -0,07 miljoonaa euroa valtionosuuksia heikentävänä.

Talousarvion laadintaan liittyy vielä lukuisia epävarmuustekijöitä verotulojen ja valtionosuuksien osalta. Valtionosuuslaskelmat sekä verotuloarviot ovat ennakollisia ja tarkentuvat vielä myöhemmin talousarviovalmistelun aikana. Talousarvion suunnitelmavuosien osalta on edelleen epäselvää, miten ennakoitu valtionosuusuudistus tulee vaikuttamaan kuntien tulopohjaan 2027 vuoden alusta alkaen. Lisäksi yleinen talouden kehitys vaikuttaa voimakkaasti kunnan tuloihin verotulojen myötä kunnan tuloveron ja yhteisöverotuottojen osalta.

Rahoitustuotot ja -kulut sekä poistot ja tilinpäätössiirrot

Rahoitustuotoissa ja -kuluissa korkomenot on arvioitu oletuksella, että uutta pitkäaikaista lainaa joudutaan mahdollisesti nostamaan kouluhanketta varten vuoden 2026 aikana. Pitkäaikaisen lainan tarpeen lopullinen määrä riippuu olennaisesti hankkeen etenemisestä aikataulusta ja kilpailutuksen lopputuloksesta. Hanketta varten vuodelle 2026 nostettava lainamäärä on arviolta noin 4 miljoonaa euroa. Lainan aiheuttamia rahoituskuluja pystytään jokseenkin kattamaan sijoituksista saatavilla tuotoilla. Poistotaso on arvioitu tämän hetken tiedon mukaisesti ja sen arvioidaan laskevan hieman vuonna 2026 kuluvasta vuodesta. Investointivaroista muodostettua poistoeroa vähennetään suunnitelman mukaisten poistojen tahtiin. Tulosta parantava vaikutus kuitenkin heikkenee vuosittain.

Talousarviokehysten toimintakatteeksi (ulkoiset erät) muodostuu noin -18,3 miljoonaa euroa, joka on noin -0,18 miljoonaa euroa (+1,0 %) vuoden 2025 talousarviota heikompi. Toimintatuotot heikentyvät arviolta noin 19 % vuoden 2025 talousarvioon nähden (sote-kiinteistöjen yhtiöittäminen). Toimintakulut pienentyvät noin 3,1 % 2025 vuoden talousarvioon nähden. Suurin selittävä tekijä on tasapainotusohjelman toimenpiteet (toimintakulujen osalta n. 0,65 miljoonaa euroa) sekä sote-kiinteistöjen yhtiöittäminen. Toimintakuluissa on lisäksi kasvua, mutta kokonaisuuden osalta kasvu jää muutoksia pienemmäksi. Toimintakulujen kasvu on johtuu mm. palkankorotuksista ja sivukulujen muutoksista, muiden toimintakulujen indeksikorotuksista sekä pakollisista lisäyksistä. Tulorahoituksen (verotulot ja valtionosuudet) sekä rahoitustuottojen ja -kulujen jälkeen vuosikatteen muodostuu noin 1,4 miljoonaa euroa ja noin -2,5 miljoonan euron poistojen jälkeen kehysten tulos jää noin -1,0 miljoonaa euroa miinukselle. Noin 0,26 miljoonan euron poistoeron vähennyksen jälkeen kehysten alijäämäksi tulee reilut -0,75 miljoonaa euroa, joka vastaa vuosikatteen loppusumman osalta tasapainotusohjelman tavoitetta.

Talousarviokehys koskee ulkoisia eriä ja toimialoja sitoo tulojen ja menojen erotus eli toimintakate (netto). Kehys on laadittu tarkkaa taloudenpitoa noudattaen ja yllä mainittujen palkankorotusten lisäksi ainoastaan välttämättömät ja hyvin tärkeät menokohteet on lisätty kehykseen. Myös sopeutusohjelman ulkopuolisia mahdollisia menosäästöjä ja tulonlisäyksiä on tarkasteltu ja otettu mukaan kehykseen.

Liite

Talousarviokehys vuodelle 2026

Oheismateriaali

Talousarvion 2026 laadintaohje

Toimivallan peruste	Hallintosääntö 70 §
Valmistelija	Aatu Laamanen, talousjohtaja p. 050 469 8477, aatu.laamanen@palkane.fi
Esitys	Kunnanjohtaja Pauliina Pikka Kunnanhallitus päättää 1. antaa liitteenä olevan käyttötalouden talousarviokehysten vuodelle 2026. Talousarviokehys annetaan kaikille toimialoille. Toimialoja sitoo meno- ja tulokehysten nettosumma. Kehys koskee kunnan ulkoisia eriä. 2. asettaa poistonalaisten investointien yhteenlasketuksi investointikatoksi enintään 6,0 miljoonaa euroa vuodelle 2026. Summasta on varattu 4,0 miljoonaa euroa kouluhankkeeseen ja 2,0 miljoonaa euroa muihin investointeihin. 3. valtuuttaa talousjohtajan ja kunnanjohtajan antamaan yksityiskohtaisia laadintaohjeita toimialoille. 4. talousarviokehystä tarkistetaan tarvittaessa kunnanhallituksen erillispäätöksellä toimintaympäristön mahdollisesti muuttuessa.
Päätös	Hyväksyttiin esityksen mukaisesti. Talousjohtaja Aatu Laamanen poistui kokouksesta tämän asian käsittelyn ja päätöksenteon jälkeen klo 18:34.

KH 03.11.2025 § 189
291/02.02.00/2025

Kunnanhallitus päätti 16.6.2025 (§ 118) talousarviokehyksestä vuodelle 2026. Toimialat ovat valmistelleen talousarvioesityksiä kehysten pohjalta. Toimialojen toimintakatteisiin on tullut talousarviovalmistelun aikana täydennyksiä ja muutoksia, mutta koko kunnan tasolla talousarvioesityksen toimintakatteen loppusumma on kehystä pienempi. Talousarviokehysten toimintakatteeksi määriteltiin n. -18 332 000 euroa ja talousarvioesityksessä toimintakatteen loppusumma n. -18 226 000 euroa. Talousarvioesityksessä on huomioitu tuloarvioiden arvioidut muutokset sekä ennakoidut poistot ja tilinpäätössiirrot.

Kunnanhallitukselle esitellään talousarvion valmisteluvaihe. Kokouksen oheismateriaalina talousarviokirjan luonnos. Toimialajohtajat esittelevät toimialansa talousarviot (käyttötalousosa ja toiminnalliset tavoitteet) ja niissä tapahtuvat keskeiset muutokset. Lisäksi esitellään koko kunnan käyttötalousosa, investointiosa sekä rahoitusosan valmistelun tilanne. Kunnanjohtajan esitys vuoden 2026 talousarvioksi ja taloussuunnitelmaksi 2027-2028 tuodaan talousarviokirjassa kunnanhallituksen kokoukseen 17.11.2025 ja esitetään edelleen valtuuston päätettäväksi 24.11.2025.

Toimivallan peruste	Hallintosääntö 70 §, kuntalaki 110 §
Valmistelija	Aatu Laamanen, talousjohtaja p. 050 469 8477, aatu.laamanen@palkane.fi
Esitys	Kunnanjohtaja Pauliina Pikka

Kunnanhallitus ottaa tiedoksi vuoden 2026 talousarvion ja vuosien 2027-2028 taloussuunnitelman valmistelutilanteen sekä käy keskustelua jatkovalmistelusta.

Käsittely kokouksessa Sofia Penttilä saapui kokoukseen tämän asian käsittelyn aikana klo 16:29.

Tekninen johtaja Harri Apell, Sivistysjohtaja Tiina Kivinen ja Elinvoimajohtaja Sirkku Mäkelä poistuivat kokouksesta tämän asian käsittelyn päätyttyä klo 18:23.

Päätös Hyväksyttiin esityksen mukaisesti.

Kokoustauko 18:23-18:33